

Matajur

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Lit. 20.—

VIDEM, 1.-15. JANUARJA 1952.

UREDNIŠTVO in UPRAVA via Mazzini, 10 - Videm - Udine

Leto III. — Štev. 32

Naročnina: letna 400.— lir, 6 mesečna 200.— lir.

DELAMO ZA LJUDSTVO

Listki stenskih in namiznih koledarjev nosijo po dve številki: na levi je navedeno število dni, ki so pretekli, na desni pa so zaznamovani dnevi, ki še ostanejo. Sedaj, ob začetku leta, je na teh listkih številka na levi zelo najhna, medtem ko je ona na desni mnogo večja. Na ta način se tolažimo, kot smo se tolažili vsako leto, da se poroča novo življenje. Ne preostaja nam drugega kot da sledimo tej navadi in izrabimo njene dobre strani.

Ce na ta način čstranimo z naše poti preteklo leto, obrnimo tudi vso našo pozornost samo čodočnosti. V tej čodočnosti je naša upanje, v nej obstaja možnost boljšega življenja, ne pa v premeljanju o tistem, kaj se je napravilo, at kar bi se lahko napravilo.

V novem letu še nismo doživeli krivice in žalitev, ki bi se jih morali s trpkostjo spominjati ali misliti na maščevanje, ampak smo prosti vsakega bremena in delamo pred seboj samo svoje ideale, težnje in vzore.

Fotrebno je torej delati brez prestanka, delati v slogi, brez sporov in preprirov. Ce nas je ob koncu preteklega leta morda malo zapekla vest, ker smo mislili, da bi lahko napravili več, da bi lahko storili mnogo, medtem ko smo napravili le malo, se ne sme zgoditi kaj takega tudi ob koncu leta, ki smo ga zelaj začeli.

Clovek je zmoljiv in tako je tudi z nami, ki smo se lahko zmolili, kakor kdorkoli drugi. Prav gotovo smo se zmotili tudi mi in večja sramota kot priznanje take zmote bi bila, če bi ne imeli dovolj poguma za tako priznanje in bi še naprej vtrajali v svoji zmoti. Prav tako ne smemo gledati samo na to, kar nismo storili in ti morali storiti, niti ne na to, kar ne bi smeli storiti, pa smo vsceno storili. Tudi ne smemo gledati na to, kar je bilo treba storiti in smo tudi skušali napraviti na čim boljši način, ne da bi pri tem uspeli doseči tisto popolnost, ki je bila v naših namenih.

Vsakdo mora priznati, da imamo dobro voljo in s tega vidika nam mora nuditi svojo podporo, ki jo tako zelo potrebujemo in ki nam je potrebna, da bi storili še več in še bolje.

Sedaj ni čas za kritična premeljanja; če kdo misli, da v našem delu rekaj ni dobrega in bi sam nepravil bolje, naj ne stoji ob strani, ampak naj stopi v vrsto z nami in naj nam pomaga, da bomo storili bolje. Teče pomoci nismo zavrnili v preteklosti, niti je ne bomo zavrnili v bodoče prav zato, ker nas preveva naj-

Vse sotrudnike našega lista opozarjam, da ne moremo objaviti dopisov, ki niso podpisani. Uredništvo mora namreč vedeti za ime dopisnika tudi kadar njegovega imena ne objavi. Za Božič smo prejeli več lepih dopisov, ki jih prav zaradi poštanja podpisa in naslova odposiljalca na žalost nismo mogli objaviti.

večja dobra volja in ker nimamo pred sodkov proti nikomur. Nimamo nosenih skritih ali zahrbtnih namenov; bomo se zato, da bi dosegli boljše življenjske pogoje za vse prebivalstvo neše dežele.

S takim programom smo se napotili polni zaupanja v novo leto, tržje leta našega cestova. Pri tem smo prepričani, da bomo kakor v preteklosti tudi za naprej deležni simpatije mnogih in da bomo nateleli na odobranje vedno širih krogov našega prebivalstva.

Hrušč in trušč, s katerim po navadi zapuščamo staro leto in stojamo v novo, naj služi tudi kot lučnica tistim njenim sorokam, ki se sptjo.

O priključitvi Prosnida k ahtenski občini

Pred nedavnim je občinski svet v Ahtenu ugodno sprejel prošnjo, ki so jo nopravili družinski poglavari Prosnida iz Tajpanske občine, da bi se ta vas odcepila od sedanje občine in priključila k Ahtenski občini.

Prometno spada Prosnid v Ahten kar mora vodi tudi cesta. Lahko rečemo, da so jim le na to stran odprte vse poti, tako v glavna središča Beneške Slovenije Cedad in Tarcent, kakor tudi v Videm. Isto velja tudi za uporabo vseh prometnih sredstev.

Kdor bi hotel iti v Tajpano po cesti, bi moral napraviti zelo dolgo pot in sicer: od Frosnida do Ahtena je 12 kilometrov, od tu je treba iti skozi Neme in po cesti, ki vodi v Tajpanc; to je še 17 km. Potemtakem je treba iti kar skozi dve občini — Ahten in Neme — predno lahko pride do svojega občinskega sedeža. Prosnid leži 600 metrov nad morjem, Ahten pa le 200 in nato se je treba zopet povzpeti navzgor, kajti Tajpana leži 500 m nad morjem. Ze samo te številke nam povedo, da to nikakor ni ugodno, posebno za današnje čase, ko se ljudje poslužujejo prometnih sredstev in morajo potemtakem zapraviti kar cel dan dragocenega časa samo zato, ker je občinski sedež na tako neprikladnem kraju. Kakor smo že preje dejali, bi moral spadati Prosnid v občino Ahten, ki je za to vas prvi in najbližji center in kamor vodi tudi cesta.

Ljudstvo je silno naveličano izgubljati tako po nepotrebni dragoceni časi in zato so se že dolgo let pripravljali, da naredi temu konec. Zbrali so se vsi družinski poglavari, sestavili prošnjo in jo predložili na občini v Ahtenu, da bi jih sprejela pod svojo upravo. Občinski svet je sprejel prošnjo in zato imajo Prosnidi veliko upanja za končno ugodro rešitev, dasiravno Tajpanska občina temu močno nasprotuje. Upravniki Tajpanske občine riso s tem zadovoljni. Večina njih so scrodniki ali prijatelji trgovcev in gostilničarjev v Tajpanu. Občinski uradniki, ki močno vplivajo na župana in vse upravnike in so proti te-

mu, da bi se Prosnid odcepil od Tajpane. so lastniki tamkajšnjih gostiln in trgovin. Res pravi špekulant, kajne, saj se često pohvalijo, da jim Prosnidi dajo največ izkupička. To je verjetno; danes ko vlada v Italiji velika birokracija, je treba vsaki družini vedno novih dokumentov, zdravniških spričeval itd. Ljudje prihajajo na občinski urad vsak dan in tako po dolgi in naporni poti več ali manj potrošijo, medtem ko počivajo v Tajpani.

Povedali smo, da je občinski svet iz Ahtena pripravljen sprejeti Prosnid pod svojo upravo toda pri tem se nam nehote porodi dvom o kakšni špekulaciji, kajti mi vemo, da bi se vas Podrata, ki spada upravno pod Ahten, rada odcepila od občine, ker je njeno prometno izhodišče Fojda, a tega ji ne dovoli Ahtenska občina. Vas Prosnid šteje 90 družin, Podrata pa le 28, torej zakaj ne dovojijo, da bi se to število družin priključilo sosednji občini, kar mora bi v resnici morali spadati in je pripravljena sprejeti pod svojo upravo še Prosnid. Pustimo zaenkrat te dvome pri strani in upajmo, da bodo Prosnidi čim prej uslušani in se tako konča njihov neugoden položaj in da se občinski svet v Ahtenu ne bo odslej upiral upravljanjem zahtevam prebivalstva Podrata, ki se hoče priključiti Fojdske občini.

Zaokrožimo svoja zemljišča

Že pred več meseci ali točneje v naši številki 13 od 20. marca p. l. smo pisali o navezanosti naših kmetov na svojo zemljo in smo ugotovili, da je ta prevelika navezanost, ki je ukoreninjena v njihovi duši, kriva, da pride včasih do stvari, ki jim niso v korist. Ena izmed posledic take navezanosti je preveliko drobljenje zemljiške posesti, ki je posledica dejstva, da se nihče ne mara odreči koščku tiste zemlje, ki so jo iztrgali gozd ali skalovju in za katero so njihovi predniki žrtvovali toliko dela.

Tako je prišlo do prevelike drobitve

Verski nauk v materinščini

Evangelij nam pripoveduje, kako je Kristus ukazal svojim apostolom, naj grepo po vsem svetu in naj govorijo vsem ljudstvom v njihovem jeziku, da bi se njegova blagovest razširila po vsem svetu in med vsemi narodi. V dvajsetih stoletjih, ki so pretekla od takrat, se pridiga božja beseda v jeziku vernikov. Evangelij ve povedati tudi o nekem čudežu, ko je neko eden izmed apostolov govoril pred veliko množico in ga je vsakdo izmed prisotnih razumel v svojem jeziku.

To je znak neke višje sile, po kateri hoče vsak človek poslušati lepo besedo v svojem materinskem jeziku, ker je to edina pot, po kateri mu lahko pride do srca in bi v drugačnem primeru ostala beseda mrityva, mrzla in bi ga ne garnila.

Tudi pri nas se pridiga božja beseda, kot nekdaj in se pridiga v jeziku ljudstva, kateremu je namenjena. To ga nuskakor ni po godu nekaterim »pobožnim« dušam, ki si domišljajo, da evangelij ni evangelij, če se ga ne poučuje izključno v uradnem jeziku neke države. Vsako drugo poučevanje, katerega edini namen je, da bi prišla beseda bolj do srca vernikov, kakor je rečeno že v evangeliju, je po njihovem mnenju atentat na državno varnost in postane iz krščanske besede neko protidržavno dejanje, ter obstoji nevarnost, da re bi s takim dejanjem spremenili obstoječi državni red. Vse to je nesmiseln, kot je nesmiseln polzikus, da bi odvrnili duhovnike od iz-

onim sili zadovoljni tudi če bi ničesar ne razumeli, da se omreži pridiga neko prazno besedilčenje, ki bi ga

Učiteljeve sanje

BREZ SOLSKEGA POSLOPJA ZA POUK IN BREZ SOBE IN POSTELJE, SANJA UČITELJ V BENESKI SLOVENIJI: »MORDA MI BO VSAT NOVO LETO PRINESLO OBOJE?«

NAŠI ŠOLSKI PROBLEMI

Niso krivi otroci, ampak ...

Po starem vzgojnem sistemu so lahko učitelji uporabljali tudi silo, kadar so smatrali za potrebno, da bi vtepli učencem v glavo svoje nauke. Toda tak vzgojni princip je zelo star in tudi sedanjina šolska zakonodaja je odpravila kakršne kolikor telesne kazni. Vendar pa ni nikakšna tajnost, da je še vedno mnogo, da ne rečemo preveč učiteljev, ki temeljijo svoje učne metode na zaužnitice ali pa še na kaj hujšega, kar dokazuje njihovo visoko kulturno raven.

Ni dolgo od tega, ko je neka učiteljica, ki je prišla kot novinka iz Kalabrije, hotela pokazati na tak način visoko kulturno raven dežele, iz katere prihaja in ki je večji ali manjši meri decovala grško, feničansko, perzijsko, asirsко-babilonsko, arabsko, turško in marokansko civilizacijo. Ta učiteljica je torej tepla nekatere otroke s palčko po rokah. Do tu bi ne imeli pravzaprav mnogo za pripomniti, ker nazadnje da lahko vsakdo samo to kar ima in če ta vzorna učiteljica nimata višje duševne zrelosti, tudi ne more dati ničesar drugega.

Toda pri takem dogodku moramo istočasno pomisliti na vzrok, ki je privedel do tega, da je na naših šolah začela uporabljati take kalabreške sisteme. Ta učiteljica je namreč tepla otroke zato, ker jih ni mogla razumeti, kakor tudi otroci niso mogli razumeti nje.

Ce bi bila bolj preudarna, bi se prav gotovo ne začela znašati nad otroci, ker jim pa ne bi mogla štetiti v krivo, da pripadajo nekemu drugemu narodu, ki je ne samo po jeziku, ampak tudi v vseh drugih ozirih različen od njenega naroda, ampak bi se moral ohrniti do tistih oblasti, ki prezirajo vsako pametno pravilo in teptajo v prahu vse naše človečanske pravice, ter hočejo z vsemi sredstvi izenačiti v Italiji vse, od Alp pa do najskrajnejšega Juga, v prvi vrsti seveda sole.

Stvari torej stojijo takole: Zahtevajo, da morajo naši otroci razumeti in govoriti nek jezik, ki jim je tuj in kadar ga ne razumejo in ne morejo v njem govoriti pomeni, da so krivi. Krivi naj bi bili, da se zoperstavljajo kulturi, da so antipatriotični, da jih preveva protidržni duh in zato je po naziranju teh ljudi potreben porabiti tudi silo, da se jih pripelje na tiste pot, ki je po njihovem mnenju edino prava.

Podobnih dogodkov, ki se dogajajo skoraj vsak dan, bi lahko navedli še mnogo. Vsem so že prav dobro znani in zato ni potrebno, da bi jih še posebej omenjali.

Za nas so važni predvsem zato, ker jasno in nedvoumno dokazujejo, kako imamo prav, ko trdim, da je edini prav princip tisti, ki dopušča pouk otrok v njihovi materinščini. Nasilje, ki so ga uporabili v zgoraj navedenem primeru, je še enkrat dokazalo, da resico in kriči po pravici rešiti. Naši otroci ne smejo nositi posledice slabih vzgojnih metod tistih, ki imajo s šolo najprej svoje politične in potem morda še vzgojne cilje.

REZJA

Zadnje ljudske šteje je pokazalo, da je pri nas od leta 1936 do danes narašlo prebivalstvo za 269 duš. Marsikomu se bo zdelo to čudno, kajti skoraj v vseh gorskih krajih naše dežele se je število prebivalstva za več odstotkov skrčilo zaradi velikega izseljevanja v tujino, velike umirljivosti in malo rojstev. Ne bi hotel, da bi kdo misli, da pri nas ni revščine; tudi Rezijanska dolina šteje mnogo izseljencev, toda naši ljudje se ne izseljujejo v tolikšni meri kot drugje za stalno, ampak hodijo v tujino skoro vse na sezonska dela.

Prebivalstvo vse naše občine šteje 3290 duš, od teh je 1600 žensk in 1690 mož, in sestavljajo vsi skupaj 833 družin. Od 3290 prebivalcev jih je prisotnih le 3193, torej po svetu jih je komaj 97. Občino sesavlja sedem večjih vasi z saselki in sicer: Osojani všeči zaselka Zamlin in Martnijaz imajo 767 duš — 187 družin; Sveti Jurij (Belo) 694 duš — 177 družin; Stolica 639 prebivalcev — 156 družin; Učaja (Beli potok) 404 prebivalcev — 93 družin; Njiva z zaselkom Liščeca 389 prebivalcev — 108 družin. Ravenc (sedež občine) 316 prebivalcev — 33 družin; Korita in zaselek Zaslatina 81 prebivalcev — 24 družin.

LIŠČECA. — Cesta, ki vodi v našo vas od križišča pri električni centrali, je v zelo obupnem stanju. Kdor je že hotel po Rezijanski dolini se je lahko na lastne oči prepričal, da smo upravičeni tarsi, kajti naša je edina cesta, ki je tako zapuščena. Pri nas imamo dovolj grušča, da bi se jo lahko posulo in zravnalo kotanje, ki ovirajo ves promet. U naši vasi je 50 družin in po tej poti moramo hoditi v Ravenc in Belo. Tovorni avtomobili, ki pridejo k nam po drva s težavo vozijo po tej cesti in prav zaradi tega nam plačujejo drva po nižji ceni kot v ostalih vases občine kamor vodijo dobre poti. Stopili smo v novo leto in upamo, da bo občinski svet upoštaval naše težkcice in tako poskrbel, da se nam popravi cesta.

GORJANI

Decemberja lanskega leta so tu Romi na Senetu diškutirali orez mez naš aknedot, ki no nejejo šnjé se decidati ha narditi. Tušo so pisali še laški žornači. Mi pa njesmo se čakali, ki to poj tekaj delo na rječ našega komura, ki na čaka ljeta an ljeta za beti finišana. Ma to ne neč vejá blejati tu Romi, to ma kle tu našim komune tušo vidati an trebuhanji, ki no sedē po oficihah no bū muorli priti ta h'nam za vidati če to morejeti in davant tu tielih kondicijonah. Abehaujna an diškutiranje voz našega komuna to koj zaulačuje probleme, ki no bū muorli beti nareti že od buoh vje kaj ljet.

TARČENT

Tej usako ljetu, še ljetos so tu Centi nardili no veliko fješto na Pjerenah. Ta na Češčelatu e bi užgan, tej, ki na je tradicior, dan velik ohnji tu mraku, ki e svetu po cijelim Tarčentu. To zvečar te paršlo sčmjudi od usjeh krajih, an usé oštarije so be ljepo furnide z dobrim vinam an kuhane prascove krodej an fažučla, ki judje so jedli to zvečar tej, ki na je nauada.

TRAMVAJ OD CENTE TU VIDEM. — Pred dvemi tjedni so ospodari tramvaja, ki od Cente on peje tu Videm nesli od 80 na 90 lir prježeh lista. To nje te kaj te aument, ma fe ve pohledamo kaj to se plačuje ta na korjere, ve moremo rejči ki tram on košta skoraj rusko, zak ta na njim človek o ma sedjeti ta na lesenih mizah an on hodi počuso tej lokaj, medtjem, ki korjerja na prej pride an to se sedi ta na ra sed ečniko mene.

TAJPANA

KAJ E DAU NAS KOMUNA ZA POPLAVJENCE. Njesmo bohati tu naših hanskih vaseh, še mi bi mjeri bizunjo, ki no nam pridite proutim s kakšno pomembjo, a naši judje so pomali jašči kar so morli božim judem od Val Padane, ki deluvih e je varhou ta na no pot. Judje našega komuna so dali tu denarju 64.600 lir. Tjem mamom dodati še tu, ki so dali tu živežu tej fizou, kramojer an cruhe reči, ki ve par nas pardjelamo an, ki usš kop to vejá cjerke 100.000 lir.

PLATIŠČE. — Pred 14 ljeti naša vas ne Štela 439 judi, medtjem, ki tej, ki no nam pravijo cifre od zadnjega censimenta, dorās na jih Štela koj 390. Takuš tu 14 ljet tu naši vasi te se znižalo neč manj koj dobrih 10 par cent judi. Ce ne ba točala na ejtak rječ se po družih kraju Italije, ta nas na bi ne Štela čez 47 milione judi, na na nje ba revala še 40 milione. Tale to je na žalost-

IZ NAŠIH VASI

NEME

CERNEJA. — Tu naši vasi so nekej otrouk, ki no se učijo tu slovenske škuole tu Gorici an tu Trstu. Te škuole so governative, saj to je vero De Gasperjou governo, ki or. plačuje profesorje, ki no tu njih učijo an no dipendajo, te tu Gorici, od Ministra ob škuoli tu Romi. Zato tu njé neč čudnega, no nješ ne škuole privatne, za mjeti kak dubit ob njeh, so škuole, tej k' smo djali, governative. Tega o neje se tu glavo lošti nas kapelan, ki on se tekaj zahanja proutim očoujam an materam tjeħ otrouk. Po, a to mu tekaj bolj, ki no se naše otroci učita tu njih jezik? Al ne vje, ki naše judje no majō pouan dirit se učiti tu njih jezik? E če no bi ne mjeri tega dirita governo o bi ne daržou horé škuole slovenske tu Gorici an tu Trstu. Praviti tej, ki on pravi naš kapelan, ki te škuole so »zluodejove« to je ne koj grgeh, ma propaganda lažnica, ki dan človek, tej on, ki o nosi talar, bi se muorou vergonjati. Previti kej takega to pride rejči beti neč drugega koj pouan velenjā prouti nam Slovencam.

KARNICA. — Pot, ki na peje od Karnečtu Brižkul za morjeti stupniti tu Karnajsko dolino na bi ne stala hardo, ki na bodi no mar boj širokā, še če to se po njej koj po nohah hodi. To se tekaj soute meta tu reči, ki no nješ pru neč utele za človekja, zatuš tezje, ki no nas muozó s tasami no bi muorli za to rječ vidati an štančati soute. S ton potjo naši može brez djela no bi tjeħi preživiti njih fameje, saj to je dižokupanu kandanto tu naši vasi.

FOIDA

To je tu naši vasi na cjerku, ki nobečan se neječ trigati zanjo, ne od nje govoriti. Ta to je cjerkvica starega britofa. Ta cjerku na ba zapatušenā an od njé to ne ostane koj skoraj mažerje, zak tin donas to nje bo judi, ki no se zanjo zauzomita. Naše judje sigurno no ne vjeđo kaj na vejá ta cjerku, ki je nareta pred 600 ljeti. Tu nješ so b'e narisanje picture, ki no se vidio to malo puošte tu naši provinciji. To je na velika škuoda zapustiti takoviš, an 'lepoto bi tjeħi beti, ki na bodi restaurana, zak tu njeħi mamō piture stare od ljeta 1400, ki no majō dan velik valor. Cjerku ne ba nareta z činakim stilom cjerkev od Landarja an Sv. Kvirina par Spjetru. Sovrainstendence od monumenta na bi muorla par temu pomati.

GRMEK

KLODIC. — Zlo je pretresla usé judi naših vasi večka nesreča, ki se je zgodila malo dni pred Božičem 19 ljet starenju puobu Eugeniju Zuferlu. Nasrečni Eugenij an puob Danilo Feletič so ta dan šli u gozd drva sejč. Kar so usjekli adnō veliko drevo, so mjeri namjen uruti tud čok an za tuš rardit so nucal dinamit. Kar so pod čok dal dinamit so tud užgal an proč ztežal. Malo potle je tud počilo an urulo na part korenine. Tist, ki je užgau mišo je biu Zuferli, ki rje biu siguran če so ujele oginj usé dyje kariki, ki se jih nardil an kur je vidu, de za parvom kolponi nje b'čet družega, se je bližu korenin za videt, čepru nješ gauvačan Feletič mu je jau naj počaka ki so nalo cajta. A na žalost, kar se je bližu čoku za pogledat, je še ankrat počilo, de je ubogega puobu na nještu ubilo.

Hitro po našreči se je zbižu Feletič a na žalost mu n'e stalo družega, ku h' družin nahljjeti an povrediti kaj se je gedilo. Na tisto injeto so paršli potle karabinjeri an čedadski sedniki, ki po njih obisku so tud dal dovoljenje za nestonesrečenca na duom družine.

TORJAN

Za naš komun e governo stanciou 8 milione an pôu lir za kantjer za pogodovanje, ki o bi muorla na pomlad začet djelat. Telo novico smo jo oral prejta na laške žornale an potle so nam jo povjedali naše komunski rohavarji, do katjerih smo se obarnili za vedeči če to je rjes, zak laški štavpi ve malo. Vjeramo an tuš zavuj tegu, ki će bi štel usé milione, ki so pisali, ce so nam dal usé milione, ki bi bio tkaj, ki se mi ne bi vjedil kaj djelat ž nješ. Naš šinčik, gospod Cučiclo (Hudič?) je zlo po-

nosan, de so dal tu, ki kar je biu ta star šindik nješ tjeħ dat. Bomo videl sada kar se bo začelo z djelam. U našim kamunam jih je puno, ki čakajo cjele ljeto za bit ckupani u kajšen pristor.

CEDAD

Judje, posebno u ziskim cajtu radi bejči bukve, de se takuo naučijō an spoznajo dost reči, ki jih ne vjedo. U Cedade je na muzeju ena bogata biblioteka, ki bi lahko dala usjem, ki majō vojo za študjerati, stare zgodovinske bukve, ki jih ne ušafamo posjerode, su jih je tkaj, ki bi lahko injela usaka družina adnō na posodo. Na žalost pa nje takuo, biblioteka čedadjskega muzeja je sarō za tiste judi, ki majō parjatejstvo z bibliotekarjem. Rjes je, de se na muore kar takuo dat okuo stare bukve, zak tiste vajajo dost, ampa pru zatuš bi bilo lepo, de se darži odprtva usak čan biblioteka, de bi tam mogli judje bukve preberat.

ST. LENART

Ljeta 1951 u naši fari so se teli ljudje rodili: Cassina Ivan sin Viktorija iz Gorenje Mjerse, Rukli Gabrijela hči Makovka iz Osnjé; Bernardino Petra hči Antonia in Vogriča Else iz Dolenje Mjerse; Terliker Richard sin Remigija in Kjatčič Marije iz Utane; Dornik Ana hči Emilia in Mateljč Elde iz Jagnjed; Faiduti Ana-Marija hči Alojzija in Makričine Gine iz Skrutovega; Trušnjak Ivo sin Ivana in Kjuk Natalije iz Hrastovlja; Sabotić Lucija hči Renza in Bleič Norme iz Sv. Lenarta; Simac Ileana hči Emilija in Garjup Petre iz Pičiča; Kjuk Pavla hči Gina in Cicigoi Alme iz Sv. Lenarta.

U tistem cajtu so pa umarli teli ljudje: Klinjton Alojzija vd. Paravan (Zefinova) stara 96 ljet iz Sv. Lenarta; Florjančič Pia poročena Terliker (Pulinova) stara 45 ljet iz Gorenje Mjerse. Kjuk Pavla hči Gina in Cicigoi Alme novorjenka iz Gorenje Mjerse.

SREDNJE

Naš kamun je adán tistih, ki je parjelou nimar dosti sadja an od tega naš judje so se narbuje parromagal. A u tele zadnje ljeta je tud h'nam paršla sadjaska boljezen, ki uničuje sadje, narbuje jabuka an hruške. Poskusli smo že na usevi, de bi mogli parprečiti to boljezan a do dorās smo mjeri le majhane rezultade. Mi mislimo, de na temu bi se muorla za nas interesat inšpektorat agrikulture dol u Vidme, zak par nas nješ ljudi poučeni kuš se muora djelat z bounim sadijskem drevjam. Ne bi bilo slabo, de bi usak tkaj cajta djelalo u naše vasi kajšne večerne šcole za sadjarje, de bi takuo se mogli usi naučiti o sadjarstvu.

PRAPROTNO

Preca bo sedam ljet, de je henjal ta zadnja učjska an par nas so še za njepravt muostovi, ki so bli podertti u tistem cajtu. Zlo čudno se nam zd: tuole, zak mislimo, de nje nabednega kamuna, ki lež bližu kunfinu ko naš, de je še zarušen, takuo ku bi šel učerj ben'ala uojská. Tuole raj bi smjeli pozabit tisti, ki so nad nami an ki naš usako ljetu romouzjò taržente an taužente dr za daveku. Ce bi se tiste rical za nam na pravtu tuš kar mamom potrebo, muostovi gotovo bi b'i že od taj cajta nareti.

DREKA

Smo zvjezel, de u Rimu ministerstvo za djelo se je tud za naš kamun spominu. Rešiu je, de naj bi se napravila cješta, ki naj bi pejala od Petarne do Debenje an za to djelo nardit je določu, de se da 15 milionu lir. Sadá bomo videl kaj cajta boju hocil souči od Rima do Dreke, zak vjemó, de je zlo duga ta pot, ne zavuj tegu, ki je ponou kilometru, ampa zatuš, ki bog vje kulko oficiu muora tista praktika obresti.

PACUH. — U naši vasi je umarla gospa Antonija Bernjak, stara 72 ljet. Na pogreb so jo spremili pomojudi, ki so paršli tud od družib vasi u naši bližini. Družini rance Antonije naše soželite.

PODBONESEC

PODVARSCA. — An tuš kamuna je slinaku (afita) paršla. Paršla je tu naši vasi an tu ta b'čini Loč, zak jo

je parnesu an kupac, ki kravu je kupu u Cedade. Vjemó kuš je huda tala boljezan an se troštamo, de se na bo štrila.

Se troštamo, de mjerje, ki so na kamure boju uzel vše tiste provedimente za ustaut tolu epidemijo, ki tkaj škode nosi živorejci. Usi kmeti, ki živno redijo naj se daržijo na usé tiste inštrukcije, ki smo jih pisali na zadnjim »Matajur« gor mez slinaku. Ce oni se boju takuo daržal morejo bit gotovi, de slinaku ne bo paršla tu njih bijeu.

SV. PETER SLOVENOV

Pri bi blo, de bi se naši kamunski polglavarji interešal, de bi »Italcementis« ložla tabele na cjestah, kjer gre črjez mali trenin, ki vozi opoko od Tarcenta do Cedada, zak vidimo, de tist trenin pride, kar notedan se niti na zmisi an tu je zelo navarno, de ne kajšnega zdol ujame. Do donas se nje še nič zgodilo, a usé gih je pru, de si vzame provedimente prej, ku bi se zgodila kajšna nasreča našim judem.

Par muoste Sv. Kvirina boju u kratkim cajtu gor postavil lepu urejen center za ubrejtit krave brez junca. Ta center bo pod kontrolu živozdravnika iz St. Lenarta an ta kraj je biu zbran, zak naj bi gonil krave tam ne samo z našega kamuna, ampa tud tiste vasi Utanske doline. Ta je zarjes adnā ljepa rječ, zak takuo naši živorejci ne boju mjer takuo strah, de bi njih krave zboljele. Vjemó, de do sadā u naših dolinah je nimar blo puno krau, ki so ušafale boljezem pru ed junca. Povrh tega bojo mjer naši živorejci zlo koristi, zak u tistem centru se boju ubrejlit krave z zdravim sjenom od narbujsih sort junce.

SOVODNJE

Nobedan človek našega kamuna se na zmisi kulku je dužan naš majhni kamun. Konc telega ljeta se je moglo videt, de sovodenški kamun imá nič manj ku 40 milijonu duga. Ce pomislimo, de naš kamun imá samo 1800 judi, lahko povjemo de na usakega cašega človeka pride en čez 20 taužent lir. Kuš boju mogli naši ubogi judje plačati usé tu? Niti če pasaju 100 ljet. An ta dug je blu napravjen čepru smo nimar plačeval tkaj velike dajila, de še na raunim nješo tkaj visoké. Vjeramo, de za naše može, ki so na kamune je zlo težku naprej utegnit s kamunsko bilanco an zatuš čakamo od njih, de naj bi tako težavo jasno an brez se bat jo povjedil naprej par prefektu an če nje zadost tud predsedniku governo. Ce boju mučal an cakal, de se tisti ganejo za nam prit na pomuoč, naj se lepo zapomnijo, de kamunski dug bo usako ljetu rasu an bo paršlo, de premoženje usjeh naših vasi na bo zadost, de bi lahko se plačalo.

POŠTA

SPEHONJA A. — Ce že res to iko časa nimate vesti od vašega sina, ki živi v Franciji, je rajbolje, da se obrnete na italijanski konzulat v Parizu. Konzulat ima seznam vseh tamkaj bivačin izseljencev in vam bo mogel odgovoriti, ce se vaš sin še nahaja v Franciji.

A. J. — NADISKA DOLINA — Za emigracijo preko Oceansa je nujno potrebljeno tudi ženiro privoljenje; vedite, da brez tega ne dosežete potnega lista. Ce se vaš žena temu protivi je vse zmanjšati, da upate na izsečitev.

BLAZUTIC P. — V predzadnji številki našega lista smo počeli na prvi strani, da je bil podaljšan do 12. oktobra 1952 rok za vlaganje prošenj za državni prispevek, k stroškom, ki jih bodo imeli sorodniki pri prevozu v vojni padlih svojcev. Prošnjo morate nasloviti na »Commissariato Centrale Cura e Onoranze Salme Caduti in Guerra«, Via Guidobaldo del Monte, 24 - Roma.

TOMAŽIN ALOJZ — Zaradi prevečke abdavčenja lahko naredite tekem tega meseca priziv na cbčinsko komisijo za davke (Commissione Comunale tasse). V prošnji morate dobiti obrazložiti vzroke zakaj ne morete plačati vsoto, ki so vam jo nalcilili. Komisija bo pregledala in če ste bili neupravljeno prekomerno obd

Anton Aškerc CERKVICA V RAMANDOLU

Anton Aškerc je bil rojen leta 1856 v Globokem pri Rimskih topicah na Stajerskem, kot sin revnega kmeta. Gimnazijo je obiskoval v Celju, pozneje pa je študiral češčeslovje v Mariboru.

Ker pa je že zelo zgodaj pokazal svobodo misli, so ga začeli preganjati. Kot kapelan je vršil službo po raznih krajinah na Stajerskem. Najprej je služboval v Podsredi od leta 1881 do 1883. V šoli kjer je poučeval krščanski nauk, se je srečal leta 1882 z Ano Pečovnik, ki je bila učiteljica za ročna dela. Sjutra se je je skušal izogibati, potem pa se ni mogel več premagovati in jo je začel ljubiti. Pri tej ljubezni je specjalni prvič, kako mu teži duhovniška obleka in zato je hotel s silo zadušiti svoja čustva. Objavil je poezije, ki mu jih je navdihnila ta ljubezen, pod pseudonimom Nejad, ker je vedel, da bi ga drugače zaradi njih preganjali. Pri tem pa je vedno bolj jasno spoznaval, da duhovniški stan ni zanj. Odgovored se je svoji osobni sreči, ni se pa mogel odpovedati svojemu pesniškemu poslanstvu. Zložil je pesem: »Pesnikov grob«, ki jo je sam imenoval pesniško apoteozo. Zaradi te pesmi ga je napadel časopis »Rimski Katolik«, ki je pozval Aškerca, da naj kot duhovnik ne epeva pagarskih argumentov.

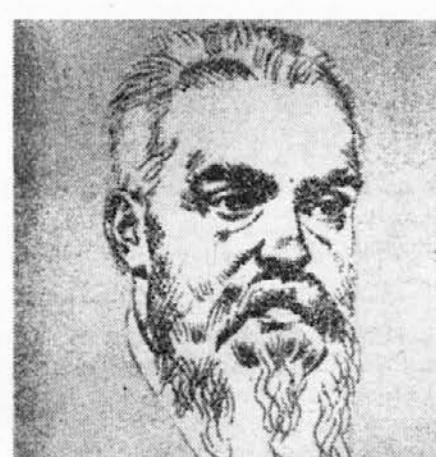
Na Stajerskem se je Aškerc boril proti ponemčevanju in jo v ta namen ustanovil Družbo sv. Cirila in Metoda.

Proti koncu preteklega stoletja je stopol v pokoj in postal civilni arhivar v Ljubljani, kjer je umrl leta 1912.

Da bi utešil svojo nemirno dušo, je Aškerc tudi mnogo potoval in obiskal mnoga krajev v jugovzhodni Evropi, Mali Aziji in v Afriki. Zlasti je rad obiskoval Grčijo in tiste kraje, ki jih opeva veliki grški poet Homer.

Aškerc je največji in najmočnejši slovenski epik. Prva njegova zbirka »Balade in romance« predstavlja vrh njegove pesniške storilnosti. Z umetniškega vidika je to zbirka, v kateri najdemo najpopolnejši izraz slovenskega realizma v epiki in istočasno junačko izpoved napredne misli v tedanji meščanski družbi: narodnost in svobodo.

Druga njegova zbirka »Lirične in episke pesniške pomeni v primeri s prvo, nazadovanje njegove umetnosti; pač pa nam pokaže korak naprej na poti razvoja slovenske misli. Kot realističen kritik je bil proti vsakemu materialnemu ali duhovnemu zatirjanju, vendar pa še ni videl izhoda iz socialne zmesnjave. Aškerc je poskušal tudi v svojih poz-

ANTON AŠKERC

nejših delih vplivati na Slovence s tem,

da je apeliral na slovanski ponos, na zavest njihovih vrednot in na njihov bojevit značaj, da bi jih tako oprostil občutja bojevnosti in hlapčevanja. Pri tem je kaj rad prikazoval slavne narodove borce iz preteklosti. S tem namenom je napisal tudi pesem »Kralj Attila in slovenska kraljica«. Pesnik prikazuje v njej, kako so se beneški Slovenci ob vduzu Attilovih tolpu preko Nadiške doline v Furlanijo, zbrali s svojo kraljico Vido v Landarski jami in kako se je njej z vijačo posrečilo odstraniti nevarnost. Ta pesem je lepa in zanimiva, ker pesnik v njej prvič opeva in slavi lepo Beneško Slovenijo in njene prebivalce.

Aškerc je apeliral tudi na vzajemnost vseh Slovanov in iskal kulturnih stikov zlasti z južnimi Slovani in z Rusi, da bi tako rešil Slovence nevarnega in pogubnosnega nemškega vpliva.

Dne 14. aprila 1482 je torej notar Pavel Migne iz Nem izčrnil listino o ustavnovitvi cerkve, za katero je bil čarovani kos zemljišča. Vse tri vasi so se dogovorile, da bodo skupno dokončale to delo in da se nihče ne sme umakniti pred zaključkom. Cerkev je bila posvečena Bogu, Devici Mariji in Janezu Krstniku. Znano je tudi, da je bil naslednji dan v prisotnosti istega notarja čarovani cerkvi še en kos zemljišča. Ta kos je dalo bratovščina sv. Marije iz Nem, s katerim pa so povezane neke letne dajatve.

O gradnji cerkve imamo nekaj listin, poleg starih ustnih izročil, kot je ona o kamenu Janeza Krstnika, ki obstaja še sedaj. Po božji volji, pravi izročilo, se je prikazal svetnik na tem kamenu neki ženi, ki je prišla k studencu po vodo in ji ukazal da morajo zgraditi na tistem mestu cerkev njemu na čast. V dokaz svoje prikazni je pustil na kamenu odtis svoje noge. Studenec je nedaleč od cerkve, na zapadni strani.

Ko so dokončali z gradnjo cerkve, so začeli graditi klet; zidovi te kleti so vidi na spodnji strani. Kjer je sedaj klet za tamkajšnjo gostilno. Cerkev ni imela pokopališča in zato so mrlje verjetno pokopavali pri cerkvi sv. Gervazija v Nemah. Njen slog je preprost in v skladu s takratno dobo, čeprav so pozneje nekaj oken zazidali.

Freske je verjetno napravil isti umetnik kot v cerkvi sv. Gervazija v Nemah in so odraz umetnosti XV. stoletja, čeprav so bile napravljene pozneje. Okrog XVI. stoletja so jih pokrili z omotom. Pozneje so bile freske zopet odkrite in so postale znatenite, ker imamo v Furlaniji le malo slikarskih del iz XV. stoletja.

Oltar je iz leta 1512. Na njem je kip Matere Božje z Jezusom, Janez Krstnik, sv. Rok, sv. Sebastjan, sv. Elizabeta in sv. Brigida. Vsi kipi so bili posvečeni, kar je bilo 45 zlatnikov. Potem ko so

morda tisočkrat zamenjali svoja mesta, so ti kipi končali v zakristiji, od koder so pozneje izginili.

Ko so leta 1931 na pobudo Intendance za spomenike začeli tudi z obnovo te cerkve, so našli kipe pri nekem stinarju v Vidmu in jih spravili nazaj v cerkev. Vendar pa se zdi, da eden izmed kipov, verjetno oni sv. Boštjana, ni originalen.

Kropilni kamen je iz marmorja, preprost, toda zelo lep. Sedaj so ga na lev strani zazidali in priredili za krstni kamn, da bi ga ne odnesli, ker so nekateri znaki dleta že kazali, da so tudi to znamenitost hoteli odnesti iz Ramandola.

Neko izročilo pravi, da so glavna vrata cerkve darovali grofje iz Savorgiana, v katerih področju je spadal ta okoliš. Vrata pa so bila postavljena slabno in stojijo še danes tako kot so jih takrat postavili. Na pročelju, ob desni strani glavnih vrat, tik nad zamreženim okencem je vzdignana precej velika kamenita plošča.

Na tej plošči je bil nekdaj napis

in letnica, kakor prikazujejo najstarejši ljudje Ramandolja, toda danes ni nobenega znaka več o napisu, ker je bil izkleščen pred približno 80 leti od neznanec, baje na ukaz višjih takratnih oblasti. Napis je vsekakor moral biti, ker se še danes pozna na plošči vdolbina narejena s silo z dletom.

Domnevna se, da je bil napis slovenski in da so ga prav zaradi tega zgradili na tistem mestu cerkev njemu na čast. V dokaz svoje prikazni je pustil na kamenu odtis svoje noge. Studenec je nedaleč od cerkve, na zapadni strani.

Ko so dokončali z gradnjo cerkve, so začeli graditi klet; zidovi te kleti so vidi na spodnji strani. Kjer je sedaj klet za tamkajšnjo gostilno. Cerkev ni imela pokopališča in zato so mrlje verjetno pokopavali pri cerkvi sv. Gervazija v Nemah. Njen slog je preprost in v skladu s takratno dobo, čeprav so pozneje nekaj oken zazidali.

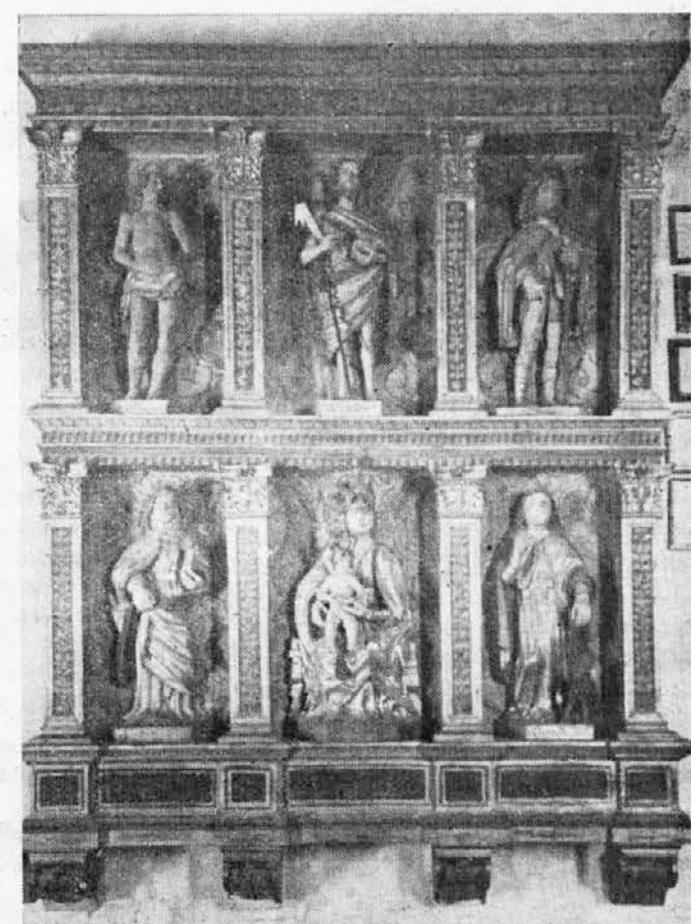
Freske je verjetno napravil isti umetnik kot v cerkvi sv. Gervazija v Nemah in so odraz umetnosti XV. stoletja, čeprav so bile napravljene pozneje. Okrog XVI. stoletja so jih pokrili z omotom. Pozneje so bile freske zopet odkrite in so postale znatenite, ker imamo v Furlaniji le malo slikarskih del iz XV. stoletja.

Oltar je iz leta 1512. Na njem je kip Matere Božje z Jezusom, Janez Krstnik, sv. Rok, sv. Sebastjan, sv. Elizabeta in sv. Brigida. Vsi kipi so bili posvečeni, kar je bilo 45 zlatnikov. Potem ko so

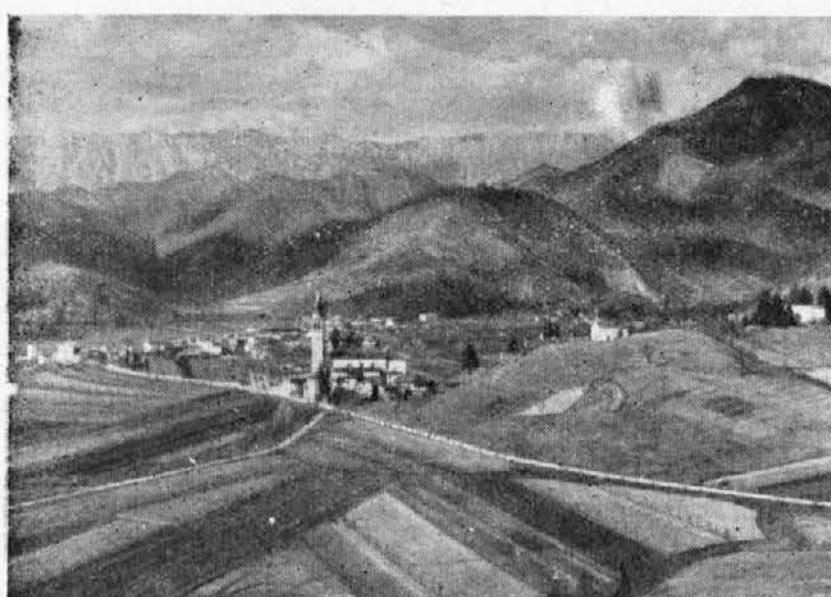
neču v Fojdi, ki zaradi poenanjanja sredstev ni mogla biti nikoli obnovljena. Verjetno in možno je, da je bila nekoč Beneška Slovenija v tistih umetniških stikih z ostalo Slovenijo.

Glede cerkvic v Ramandolu naj omenimo še, da je imela 17.8.1871, ko so v njej postavili zvonove, znamenit obisk. Do nje se je povzel nadškof Andrej Casasola. Takrat so jo znova posvetili in določeno je bilo, da bo župnik iz Nem maševal v njej tretjo nedeljo po Veliki noči, ker je bil ta dan določen za praznik patrona. Takrat imajo v Ramandolu žegnanje in pokušajo znamenito domače vino.

Okolica je sončna in lepa. Preprosta cerkvica vzbuja vtis zbranosti in mističizma. Škoda, ker so poleg nje zgradili neko hišo iz cementa in v modernem slogu, ki je v kričečem nasprotju s to staro umetnino.

OLTAR CERKVE V RAMANDOLU

AHTEN h katerega občini bi se radi priključili tudi prebivalci Prosnida, ker jim je bliže kot v Tajpanu.

La nostra lingua

La declinazione femminile

Versione e traduzione degli esercizi del numero precedente: 1) La casa è grande e bella — 2) Il campo è lungo e largo — 3) La montagna è alta e ripida — 4) La casa ha il tetto — 5) Lo studente ha il libro — 1) Hiša je pusta — 2) Stare

Singolare	Duale	Plurale
Nom. kost = l'osso	Nom. kosti = i due ossi	Nom. costi = gli ossi
Gen. kosti	Gen. kosti	Gen. costi
Dat. kosti	Dat. kostema	Dat. kostem
Acc. kost	Acc. kosti	Acc. costi
Loc. v kosti	Loc. v kosteh	Loc. v kostem
Strum. s kostjo	Strum. s kostema	Strum. s kostemi

La declinazione neutra presenta pure tre tipi: al I. tipo appartengono nomi che al nom. sing. escono in -o, al II. tipo, quelli che terminano in -e; al III. tipo, quelli che escono in -me (anticamente in men; confronta il latino -mōnumen-) e che conservano la n in tutti i casi tran-

la desinenza una - t (come abbiamo già visto per il maschile di certi vezzeggiativi), ed altri interpongono un -es, come ad es. črevo (= budello), drevó (= albero), koló (= ruota); essi fanno al genitivo: jágnjeta, téleta, déteta, črevésa, drevésa, kolésa. Ad ogni modo, il dizionario, per questi nomi, mette il genitivo fra parentesi.

Esempio di declinazione: leto = anno (I. tipo); olje = olio (II. tipo); imé = nome (III. tipo):

Singolare

Nom. leto, olje, imé
Gen. leta, olja, imena
Dat. letu, olju, imenu
Acc. letu, olje, imé
Loc. v letu, olju, imenu
Strum. z letom, oljem, imenoma

Duale

Nom. lett, olji, imeni
Gen. let, olj, imen
Dat. letoma, oljema, imenoma
Acc. lett, olji, imeni
Loc. v lettih, oljih, imenih
Strum. z letoma, oljema, imenoma

Plurale

Nom. leta, olja, imena
Gen. let, olj, imen
Dat. letom, oljem, imenom
Acc. lett, olji, imen
Loc. v letih, oljih, imenih
Strum. z letoma, oljema, imenoma

Acc. leta, olja, imena

Loc. v letih, oljih, imenih

Strum. z letom, oljem, imenom

Fra le declinazioni irregolari appartenono dan (= giorno), di genere maschile, gospá (= signora), matí (= madre), hčí (= figlia), di genere femminile ed il plurale di okó (= occhio).

Ecco le declinazioni in ordine per generi:

Singolare

Nom. dan, gospa, matí, hčí
Gen. gospé, matere, hčere
Dat. dnevu, gospé, materi, hčeri
Acc. dan, gospó, mater, hčer
Loc. v dnevu, pri gospé, materi

Strum. z dnevom, gospó, materjo

Duale

Nom. dni (dneva), gospé
Gen. dni, gospé
Dat. dnevoma, gospema

Acc. dni (dneva), gospé

Loc. dne(vi)h, gospéh

Strum. z dne(v)ma, gospéma

Plurale

Nom. dnevi, gospé, oči
Gen. dni, gospé, oči
Dat. dnevom, gospém, očem

Acc. dni (dneve), gospé, oči

Loc. dne(vi)h, gospéh, očeh

Strum. dnem, (dnevi), gospami, očmi

Nel duale e plurale, hčí e matí seguono la declinazione reg. della I. forma.

Con questi prospetti, sono virtualmente esaurite le declinazioni, le quali presentano, come abbiamo visto, svariati tipi. Non si nasconde che coloro che non hanno alcuna dimestichezza con le lingue slave, incontrano non lievi difficoltà. Si sa pure che le lezioni presentate su questo periodico non possono costituire un vero insegnamento così come, coloro che seguono corsi di lingue per radio, non potranno mai apprenderle bene. Perciò il nostro intendimento era rivolto, più che altro, a dimostrare, a quanti pensano che il dialetto degli abitanti della Val Natisone ha poco a che vedere con lo sloveno, che costoro sono in grave errore, poiché dai confronti che uno può fare, conoscendo il dialetto e la lingua, può facilmente dedurre che gli sloveni della Benešija parlano un genuino dialetto sloveno. Con ciò chiudiamo questo breve ed incompiuto ciclo di lezioni col proposito di ritornare sull'argomento, presentando altre interessanti questioni di lingua.

Z A N A Š E D E L O

Djelo u vinjiki

Paršu je cajt, de začnemo djelat oku vinjike. Očistimo an odrežimo te stare glavja, tiste, ki so že frugale. Usječimo kolé an jih olupimo an tist konac ki ga tu zemjo bemo dal ga z ognjam osmodimo, zak bo takuo vič cajta trajalo. Porežemo an parpravimo beké, de bomo vezal vinjike za drugo frugo, sadá je cajt za tuč djetel, če je dobrá ura. Kar se imá usé parpravljeno se potlē hitro spruot pomladni napravi usé u kratkim cajtu u vinjiki, če se pa čaka, pride usé djelo naenkrat an takuo vinjika se ne muore lepuo daržat.

Djelo u hljevu

U dostih vaseh par nas vidmo, de hljevi niso čedni an smardi noter, zak se ne kida usak dan. Po nekaterih hljevah so taki kipi hloja za vrat, de človek teško pride noter. To je zlo nezdravo za živino, posebno sadá po zimi, ki ne hodi past an je nimar zaperta. Zvinorejci če čejo mjet zdravo žvino an de se bo pitala muorajo skarjet najparvo za čednost hljeva. Hljeu se muora usak dan zračiti an horkuota muora bit nimar dnaka (od 15° do 18° C). Dajte več, ki muorete dobregá fuotra kravi, ki mouzeta, raj targajte par gobcu jenicam an volam.

Sadá je cajt, de režimo cepiče

Večkrat vidmo, de se par cepljena drevesa, posebno čarješnje radi sušijo cepiči. Tuje price zavju tegá, zak dost sadjarju režejo cepiče previ pozno an jih ne znajo lepuo skranit do cajta, ki jih bojo nucal. Zatuó naši sadjarji ne smijejo pozabit, de je zadnji cajt za rezat cepiče od čarješnj an drugega sadja, ki imá koščice, mjesac januar. Cepiče od sadja, ki imá noter pečke kot so hruške an jabuka, pa lahko režemo še do mjesca februarja, če je pa lepa zima, lahko režemo tud buj pozno.

Mali oglasi

V NAJEM DAM en hektar in pol dobre zemlje, dčbremu in skrbnemu kmetovalcu. Zainteresirani naj se obrnejo v Cedad, sv. Ivana trg, 2.

KUPIM BREJO KRAVO. Ponudbe poslati v Cedad, sv. Ivana trg, 2.

Cepiče režemo samo na drevesah, ki pardjelajo dost sadja an ki so zdrave. Ne smijemo pozabit, de se s cepičem parnesé na mlad dreu usako dobro al' slabo lastnost. Tudi mlade vejice ed dreves do tri ljeta stare nam lahko dajo cepiče, če smo gotovi, de so ed dreva, ki rodí dost sadja an ki je zdravo.

Cepiče ne smijejo bit previ švoh. Nasbuji so tisti, ki so debel ku an svinčnik. Ne smijemo zbirat tistih cepič, ki so rastli u sjerci, zak cepiči, ki so rastli na sončnem kraju so buj močni. Cepiče, ki imajo vodenje poganke nje trjeba nucat. Ne režimo cepiče u hudim mrazu. Važno je tud kuć se skrani cepiče do pomladni. Če jih damo u suho an gerk hram se hitro posušijo, zak se lub naguba an zatuó taki cepiči njeso za nucat. Skranit jih muoramo u hladni an ne previ suhim hramu. Postavimo jih razvezane u mokar pjesak. Skranit jih u buterah ni dobro, zak cepiči radi strohnejo. Narbuji je, de cepiče jih damo do polovice u zemjo al mokrim pjesku na severnem kraju hišnega zidu, de takuo sonce an marzli vetri ne muorejo prit do njih. Pokrit jih muoramo z vejami, de ne začnejo previ zguoda odganjat poganke. Takuó skrajneni ostanejo nimar fršni do cajta, ki jih bomo nucal. Tisti, ki cepiče jih pošija deleč od svojih krajju, je narbuji če jih zavije u malo mokri mah an jih poveže s slamo.

GOSPODARSTVO

Kuò kupuješ an prodajaš z Jugoslavijo

Je dost targoucu, ki bi tjal kupavat al prodajat u Jugoslaviji, a navadno ne znajo ločit jugoslovanskih podjetij od darzave an pogosto metajo vse u adan koš. U resnic je trjeba strogó ločit podjetja od darzavne uprave. Te zadnje trasformacije, ki so bile u tisti darzavi u gospodarstvu so še buj poudarile tisto ločitu. Podjetja živijo svoje živenje, imajo sama svoje upravne svete an lastno direkcijo. Za napravljene kupčije odgovarjajo samó podjetja.

Zadnja trasformacija daja podjetjem tulk venč samostojnost, odkar nje zunanja targovina več monopolizirana u rokah velikih usedaržaunih podjetij, kakor so na primer »Jugodrv« (za targovino z lesom), »Agrarprodukt« (za targovine s kmetijskimi pardjejki), »Tehnoprojeto« (za targovino z industrijskimi izdelkimi) an takuo naprej.

Podjetja lehko targujejo brez obrednega kontrole povojdanih centralnih podjetij.

Kar juški targouci kupujejo z jugoslovanskimi podjetji muora vjedit, de za napravljene kupčije odgovarja samo podjetje an če ki ni uredu per kupčiji tauje na razpolago arbitražno sodišče per targouski zbornici Jugoslavije u Beogradu.

Tisti targouci, ki čejc targovat z Jugoslavijo, bojo storli narbujoj takuo, de se kupijo guido jugoslovanskih podjetij an potlē pošlejo direktno tem svoje oferte. Sadá se boju višno organizirale targoucke zbornice u usaki republik, medtjem, ko je do donás djelala samo targouska zbornica Jugoslavije u Beogradu.

Cement an sulfato so podražil

Naš govor je pred kratkim ukazu, de se povječja kup cementa za 40 lir par usakem kuintalu (tip 500 Portland) novi kup je sadá 805 lir za kuintal u fabriki. Nimar naš govor je odobruj, če se povječja tud kup sulfata od rama, ki ga nucamo za vinjike za 5.200 lir par kuintalu. Takuó od sadá naprej an kuintal sulfata ga bomo muorli rlačat 18.700 lir.

Menjava denarja

Zlata šterlina	8375—8450
Napoleon	6350—6500
Dolar	686—694
Francoski frank (100 franku)	158—162
Svicaški frank	157—159
Elgijski frank	12,50—12,65
Šterlina karta	1630—1650
Avtrijski šiling	21—22
Dinar (100 dinarju)	207—208
Zlato	877—892

KUP NA DEBELO

DECEMBRA MJESCA 1951

SENUO'	na kuintal	Grah	L. 120 do 130
Gorsko senuo	L. 825 do 875	Laški bob	» 125 » 135
Rauninsko senuo	» 950 » 1050	SEMENA ZA SENOZETI AN TRAU- NIKE	
Djetelja	» 1225 » 1350	Furlanska djetelja	Kg. L. 243 do 253
Slama	» 500 » 500	Beneška djetelja	» 217 » 227
ZVINA		Čerfoj »spadone«	» 240 » 255
	na Kg.	Čerfoj »violett«	» 245 » 260
Uoli 1. varste	L. 310 do 335	Čerfoj »vlacidon«	» 1450 » 1500
Uoli 2. varste	» 285 » 305	Trava »altissima«	» 250 » 270
Krave 1. varste	» 230 » 305	DRVA ZA ŽGAT	
Krave 2. varste	» 235 » 260	Iz tardega lesa (bukva- gabar-jasen)	kuantal L. 840 do 950
Krave 3. varste	» 165 » 195	Iz mehkega lesa	» 700 » 750
Junci 1. varste	» 310 » 330	Uogje bukovo	» 2700 » 2850
Junci 2. varste	» 280 » 300	Uogje drugega lesa	» 2500 » 2600
Jenice 1. varste	» 325 » 340	GRADBENI LES	
Jenice 2. varste	» 295 » 310	Kup na kubični meter	na mc.
Teleta 1. varste	» 520 » 560		
Teleta 2. varste	» 480 » 510		
Krave za rejo od 130	do 160 taužent		
		Smrekovi hldi	L. 15600 do 16800
		Mačesovi hldi	» 16800 » 18900
		Robinjevi hldi	» 15000 » 16000
		Kostanjevi hldi	» 14000 » 16000
		Čarješnjovi hldi	» 16000 » 17500
		Bukovi hldi	» 15000 » 16000
		Jasenovi hldi	» 16000 » 18000
		Orjehovi hldi	» 25000 » 29000
		Hrastovi hldi	» 18000 » 19500
		Tapolovi hldi	» 6500 » 8500
		Smrekove daske	» 24500 » 25500
		Mečesove daske	» 46000 » 47700
		Kostanjeve daske	» 32000 » 33900
		Čarešnjove daske	» 25000 » 26000
		Bukove daske	» 22500 » 23500
		Orehove daske	» 45000 » 46000
		Jasenove daske	» 31500 » 32500
		ZITARICE	(žito - sjerak - otrobi - mcke)
			kuantal
		Ušenica	L. 6650 do 7400
		Sjerak armen	» 5300 » 5400
		Sjerak beu	» 4850 » 5000
		Ous domaći	» 5000 » 5100
		Arž domaća	» 5300 » 5650
		Ječmen	» 5250 » 6400
		Ušenica moka 0	» 8290 » 8490
		Ušenica moka 1	» 7960 » 8100
		Sjerkova moka	» 5900 » 6100
		Ušenice otrobi:	
		Otrobi navadne	» 3730 » 3840
		Otrobi drobne	» 3760 » 3860
		Moka	» 3970 » 4100
		Sjerkove otrobi:	
		Otrobi navadne	» 3900 » 4000
		OPEKA, CEMENT AN JAPNO	
		Šamotna opeka	
		na 100	L. 9000 do 10000
		Korac na 100	» 14000 » 14650
		Kopese za usako	» 50 » 60
		Navadni cement kuint.	» 765 » 770
		Živo japo kuintal	» 800 » 875
		Vasnjenko japo kuintal	» 500 » 600

Odgovorni urednik: TEDOLDI VOJMIR
Tiskala: Tiskarna Lucchesi - Gorica
Z dovoljenjem videmskega sodišča št. 47.

Beneška ljudska pravca: Dva lovca in medved

Fredno sta se odpravila v gozd sta vedno stopila v gostijo in tam jedla in pilia na račun medvedove kože, ker sta računala, da ga bosta prav gotovo ubila. Ne-

kega dne zares srečata medveda; polastila se je obet tak strah, da je eden od medveda ni več. Vpraša ga kaj mu je povedal na uho, ko ga je vohal. Drugi mu

odgovori: mrek mi je, da bo bolje drugič pijeva na račun lastne kože.

ga. M. cved e približa umrve nuc, ga vo- hi in obrača ih šele ko je preprilan, da